

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

Social anxiety symptoms and anger: The mediating role of emotion regulation difficulties

M.A. Besharat, Ph.D.

M. Masoudi, M.A.

S. Dehghani, M.A.

S. Motahari, M.A.

F. Pourkhaghan, M.A.

دکتر محمدعلی بشارت*

مرضیه مسعودی**

سپیده دهقانی**

سجاد مطهری***

فاطمه پورخاقان***

چکیده

راهبردهای نظم‌جویی هیجان به‌عنوان متغیرهای تأثیرگذار بر فرایندهای بهنجار و آسیب‌شناختی روانی شناخته شده‌اند. هدف این پژوهش، بررسی نقش واسطه‌ای دشواری نظم‌جویی هیجان در رابطه بین نشانه‌های اختلال اضطراب اجتماعی و خشم بود. تعداد ۱۷۱ نفر (۷۱ مرد، ۱۰۰ زن) از جمعیت عمومی شهر تهران به‌صورت داوطلب در این پژوهش شرکت کردند. از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا مقیاس هراس اجتماعی (SPIN)، مقیاس دشواری

*. استاد گروه روانشناسی، دانشگاه تهران

** دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشگاه تهران

*** دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

نظم‌جویی هیجان (DERS) و مقیاس خشم چندبُعدی (MAI) را تکمیل کنند. نتایج پژوهش نشان داد که نشانه‌های اضطراب اجتماعی با دشواری نظم‌جویی هیجان و خشم رابطه مثبت معنادار دارند. نتایج تحلیل مسیر نشان داد که دشواری نظم‌جویی هیجان در رابطه بین نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم‌انگیختگی، نگرش خصمانه و خشم‌درونی نقش میانجیگری دارد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، می‌توان نتیجه گرفت که رابطه بین نشانه‌های اضطراب اجتماعی و خشم صرفاً یک رابطه مستقیم نیست، بلکه متغیرهای دیگر مثل راهبردهای نظم‌جویی هیجان در این رابطه نقش واسطه‌ای دارند. این یافته‌ها، همچنین، ضرورت توجه به راهبردهای نظم‌جویی هیجان و هیجان خشم را در فرآیند روان‌درمانی بیماران مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی مطرح می‌سازد.

واژه-کلیدها: اضطراب، نظم‌جویی هیجان، خشم.

Abstract

Emotion regulation strategies are considered as determinant variables on both normal and psychopathological processes. The aim of the present study was to investigate the mediating role of emotion regulation difficulties on the relationship between social anxiety symptoms and anger. A total of 171 participants (71 men, 100 women) from the city of Tehran participated in this study as volunteers. All participants were asked to complete the Social Phobia Inventory (SPIN), the Difficulties in Emotion Regulation Scale (DERS), and the Multidimensional Anger Inventory (MAI). Social anxiety symptoms showed significant positive correlations with emotion regulation difficulties as well as anger. The results of path analysis revealed that the association of social anxiety symptoms with anger arousal, hostile outlook, and anger-in was mediated by difficulties in emotion regulation. Based on the results of the present study, it is concluded that the relationship between social anxiety symptoms and anger is not a simple linear one, but the other variables such as emotion regulation strategies play a mediating role in this relationship. These findings also imply the importance of emotion regulation strategies and anger in the process of psychotherapy for patients with social anxiety disorder.

Keywords: anxiety, emotion regulation, anger.

Contact information: besharat@ut.ac.ir

مقدمه

اختلال اضطراب اجتماعی^۱ اشاره به ترس از مورد موشکافی قرار گرفتن یا طرد شدن در موقعیت‌های اجتماعی و عملکردی دارد (انجمن روانپزشکی آمریکا^۲، ۲۰۰۰). افراد دارای این اختلال از موقعیت‌های اجتماعی که دربرگیرنده ارزیابی و قضاوت دیگران باشد، می‌ترسند. این ترس از قضاوت و ارزیابی منفی، منجر به احساس بی‌کفایتی، خجالت و تحقیر می‌شود (مارسین و نمروف، ۲۰۰۳) و بر عملکرد تحصیلی، شغلی و روابط بین‌شخصی افراد تأثیر می‌گذارد (اروین، هیمبرگ، اشنیر و لیوویتز، ۲۰۰۳). شیوع ۱۲ ماهه و طول عمر این اختلال بالا و به‌ترتیب در حدود ۷/۱٪ و ۱۲/۱٪ گزارش شده است (کسلر، چیو، دملر و والترز، ۲۰۰۵). اختلال اضطراب اجتماعی زیرمجموعه اختلال‌های اضطرابی به‌شمار می‌رود و ترس به‌عنوان خصیصه اصلی آن شناخته شده است. محققان دریافته‌اند که این اختلال با هیجان خشم^۳ به‌عنوان هیجانی بنیادین (آتلی، ۱۹۹۲) با تهدید و ارزیابی منفی مرتبط است، پاسخ‌های فیزیولوژیک را فعال می‌کند و تمایلات رفتاری را تحت تأثیر قرار می‌دهد (آوریل، ۱۹۸۳؛ اسپیلبرگر، کرین، کارنس، پلگرین و ریگمن، ۱۹۹۱؛ کاسینو و ساکودولسکی، ۱۹۹۵؛ به نقل از بشارت، ۱۳۸۹). در یک مطالعه مقطعی رابطه بین اضطراب اجتماعی و خشم بررسی شد (اروین و همکاران، ۲۰۰۳). نتایج نشان داد که افراد دارای اضطراب اجتماعی در مقایسه با گروه گواه، در پاسخ به ارزیابی منفی خشمشان را شدیدتر و با بسامد بیشتر ابراز می‌کنند، مهارت‌های مدیریت خشم آنها ضعیف‌تر است و تمایل بیشتر به فرونشانی^۴ خشم (درونی‌سازی خشم) دارند. نتایج پژوهشی دیگر نشان داد که افراد دارای اضطراب اجتماعی نسبت به سایر اختلال‌های اضطرابی فرونشانی خشم بیشتری دارند (مسکوویچ، مک کیب، آنتونی، روکا و سویسون، ۲۰۰۸). پژوهش‌کشدان و کولینز (۲۰۱۰) نیز نشان داد که افراد با اضطراب اجتماعی بالا دوره‌های خشم بیشتری دارند و در طول روز احساس خشم بیشتری را تجربه می‌کنند. اروین و همکاران (۲۰۰۳) همچنین نشان دادند که صفت خشم و تمایل به فرونشانی خشم (خشم‌درونی) پاسخ‌درمانی را در بیماران مبتلا به اضطراب اجتماعی تضعیف می‌کند. این امر لزوم توجه بیشتر به فهم مکانیسم رابطه بین اضطراب اجتماعی و خشم را مطرح می‌کند. بر این اساس یکی از هدف‌های این پژوهش،

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

بررسی رابطه بین نشانه‌های اضطراب اجتماعی و خشم است. اما آیا این رابطه، اگر برحسب فرض تأیید شود، یک رابطه خطی ساده است یا ممکن است که متغیرهای روانشناختی دیگر در این رابطه نقش میانجیگری داشته باشند؟

یافته‌های پژوهشی، برخی عوامل واسطه‌ای را در این رابطه نشان داده‌اند. ترو و آلدن (۲۰۰۹) نشان دادند که نشخوار^۵ در رابطه بین اضطراب اجتماعی و خشم به‌عنوان عامل میانجیگری عمل می‌کند. برین و کشدان (۲۰۱۱) نیز ادعا کردند که اجتناب تجربه‌ای^۶ می‌تواند یک عامل تأثیرگذار در این رابطه باشد. برخی محققان نیز استدلال کرده‌اند که رابطه بین اضطراب اجتماعی و خشم ممکن است از طریق تجربه شرم اتفاق بیفتد، چرا که افراد دارای اضطراب اجتماعی به‌طور مزمّن از احساس شرم و شرم‌منده شدن می‌ترسند (برای مثال، ترو و آلدن، ۲۰۰۹؛ گیلبرت و میلز، ۲۰۰۰).

از سوی دیگر، براساس مدل‌های شناختی اضطراب اجتماعی، فزون واکنشی^۷ و نارسا نظم‌جویی هیجانی^۸ از ویژگی‌های اصلی اختلال اضطراب اجتماعی هستند (هوفمن، ۲۰۰۴). نظم‌جویی هیجان مؤثر می‌تواند واکنش‌های هیجانی به موقعیت‌های استرس‌زا و اضطراب‌انگیز را کاهش دهد. به‌عکس، دشواری در نظم‌جویی هیجان^۹ به‌عنوان یک مکانیسم کلیدی در اختلال‌های اضطرابی، از جمله اضطراب اجتماعی، شناخته شده است (وارنر و گروس، ۲۰۰۹). نظم‌جویی هیجان، یک سازه چندبعدی و دربرگیرنده راهبردهای شناختی و رفتاری برای شناسایی و پاسخ به عواطف نگران‌کننده و آشفته‌ساز است (گراتز و تول، ۲۰۱۰). گراتز و رومر (۲۰۰۴) نظم‌جویی هیجان را به‌عنوان توانایی نظارت، ارزیابی و اصلاح واکنش‌های هیجانی به‌ویژه در بافت رفتار هدفمند تعریف کرده‌اند. دشواری در نظم‌جویی هیجان، از سوی دیگر، با به‌کارگیری راهبردهای نامناسب، انعطاف‌ناپذیر و ناکارآمد برای مدیریت آشفستگی‌های هیجانی در یک موقعیت مطابقت می‌کند (سیسلر، اولاتونجی، فلدرن و فورسیث، ۲۰۱۰؛ گراتز و رومر، ۲۰۰۴؛ گروس و تامپسون، ۲۰۰۷). مطالعات مختلف نشان داده است که اختلال اضطراب اجتماعی با دشواری‌هایی در پردازش نظم‌جویی هیجان همراه است. برای مثال، ترک، هیمبرگ، لوترک، منین و فرسکو (۲۰۰۵) نشان دادند که افراد با سطوح بالاتر نشانه‌های اضطراب اجتماعی، دشواری بیشتری در شناسایی، توصیف و مدیریت هیجان‌های خود دارند. این افراد در مقایسه با افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و گروه گواه

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

سالم، کمتر به هیجان‌های خودشان توجه می‌کنند و راهبردهای سازش‌نا یافته‌تری را برای نظم‌جویی هیجان‌های خود به کار می‌گیرند (سانگ، پورتر، روبیناف، مارکس، مارکوس و همکاران، ۲۰۱۲).

علاوه بر این، پژوهش‌ها رابطه بین نظم‌جویی هیجان و خشم را نیز نشان داده‌اند. برای مثال، ماوس، کوک و گروس (۲۰۰۷) بیان کردند که در موقعیت‌های هیجانی شدید، نظم‌جویی هیجان‌های خودکار با خشم کمتر همراه هستند. مطالعات دیگر نشان دادند که دشواری در نظم‌جویی هیجان باعث افزایش رفتارهای پرخاشگرانه می‌شود (رابرتون، دافرن و باکس، ۲۰۱۲؛ میتروف و سیلویچ، ۲۰۱۲). برخی از راهبردهای سازش‌نا یافته نظم‌جویی هیجان، مثل نشخوار فکری، فاجعه‌نمایی^۱ و استفاده کم از ارزیابی مجدد^{۱۱} پیش‌بینی‌کننده خشم هستند (مارتین و داهلن، ۲۰۰۵)، در حالی که افرادی که از راهبرد ارزیابی مجدد شناختی بیشتر استفاده می‌کنند، خشم کمتر، هیجان‌های منفی کمتر، هیجان‌های مثبت بیشتر و پاسخ‌های سازش‌یافته‌تر فیزیولوژیک را تجربه می‌کنند (ماوس و همکاران، ۲۰۰۷).

با استناد به یافته‌های تجربی و نظریه‌های مرتبط با هیجان‌ها و اختلال‌های اضطرابی، هدف دیگر این پژوهش بررسی نقش میانجیگری دشواری در نظم‌جویی هیجان در رابطه بین اضطراب اجتماعی و خشم است. بنابر این، فرضیه‌های پژوهش به این شرح آزمون شدند: (۱) بین نشانه‌های اضطراب اجتماعی و خشم رابطه مثبت وجود دارد؛ (۲) بین نشانه‌های اضطراب اجتماعی و دشواری نظم‌جویی هیجان رابطه مثبت وجود دارد؛ (۳) بین دشواری نظم‌جویی هیجان و خشم رابطه مثبت وجود دارد؛ (۴) دشواری نظم‌جویی هیجان در رابطه بین نشانه‌های اضطراب اجتماعی و خشم نقش واسطه‌ای دارند.

روش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است.

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه پژوهش، مردان و زنان ساکن شهر تهران بودند که از بین آنها ۲۰۰ نفر با روش نمونه‌گیری در دسترس و بر اساس ملاک‌های شرکت در پژوهش به عنوان نمونه انتخاب شدند. این ملاک‌ها عبارت بودند از سن ۱۸ تا ۴۰ سال، مبتلا نبودن به سوء مصرف و وابستگی به مواد، نداشتن اختلال‌های روانی مستلزم مصرف دارو و

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

بیماری‌های ناتوان‌کننده پزشکی، و تمایل و رضایت فرد برای شرکت در پژوهش و تکمیل پرسشنامه‌ها. نمونه پژوهش از پارک‌های شهر تهران جمع‌آوری شد. پرسشنامه‌ها پس از جلب رضایت شرکت‌کنندگان و راهنمایی‌های لازم در خصوص روش صحیح پاسخ‌دهی، به صورت فردی در اختیار آنها قرار می‌گرفت. زمان لازم برای پر کردن پرسشنامه‌ها حدود ۱۵ دقیقه بود. به منظور کنترل اثر ترتیب و خستگی، مقیاس‌ها به تناسب با ترتیب‌های متفاوت ارائه شدند. تعداد ۱۹ پرسشنامه به دلیل ناقص بودن حذف شد و نمونه‌نهایی به ۱۷۱ نفر (۷۱ مرد و ۱۰۰ زن) رسید. میانگین سن زنان ۲۳/۸۰ سال، انحراف استاندارد ۸/۱۲ و دامنه ۱۸ تا ۳۲ سال بود. میانگین سن مردان ۲۷/۰۰ سال، انحراف استاندارد ۵/۵۵ و دامنه ۱۸ تا ۳۵ سال بود. میانگین سن کل نمونه ۲۵/۰۰ سال، انحراف استاندارد ۷/۳۹ و دامنه ۱۸ تا ۳۵ سال بود. داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مسیر و نرم‌افزارهای SPSS 18 و LISREL 8.5 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

ابزار پژوهش: پرسشنامه‌های پژوهش به شرح زیر در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت.

مقیاس هراس اجتماعی: مقیاس هراس اجتماعی^{۱۱} (SPIN؛ کانر، دیویدسون، چرچیل، شروود، فوآ و ویسلر، ۲۰۰۰) یک ابزار ۱۷ گویه‌ای است و شدت نشانه‌های هراس اجتماعی را در اندازه‌های پنج‌درجه‌ای از ۱ تا ۵ برحسب سه زیرمقیاس ترس^{۱۳}، اجتناب^{۱۴} و برانگیختگی فیزیولوژیک^{۱۵} می‌سنجد. ویژگی‌های روانسنجی مقیاس هراس اجتماعی شامل همسانی درونی^{۱۶} و پایایی بازآزمایی^{۱۷} در پژوهش‌های خارجی تأیید شده است (آنتونی، کونس، مک‌کیب، اشباگ و سوینسون، ۲۰۰۶؛ کانر و همکاران، ۲۰۰۰). ضرایب آلفای کرونباخ مقیاس هراس اجتماعی در نمونه‌های ایرانی از ۰/۶۶ تا ۰/۹۲ (حسنوند عموزاده، ۱۳۸۶؛ رضاعی دوگانه، ۲۰۱۳) گزارش شده است که نشانه همسانی درونی خوب مقیاس است. ضرایب پایایی بازآزمایی مقیاس نیز در این پژوهش‌ها از ۰/۷۸ تا ۰/۸۹ گزارش و تأیید شده است.

مقیاس دشواری تنظیم هیجان: مقیاس دشواری تنظیم هیجان^{۱۸} (DERS؛ گرتز و رومر، ۲۰۰۴) یک ابزار ۳۶ گویه‌ای است که سطوح نقص و نارسایی تنظیم هیجانی فرد را در اندازه‌های پنج‌درجه‌ای از ۱ (تقریباً هرگز) تا ۵ (تقریباً همیشه) در شش زمینه به شرح زیر می‌سنجد: عدم پذیرش هیجان‌های منفی^{۱۹}، دشواری در انجام رفتارهای هدفمند^{۲۰} مواقع درماندگی، دشواری در مهار رفتارهای تکانشی^{۲۱} مواقع درماندگی، دستیابی محدود به

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

راهبردهای اثربخش تنظیم هیجان^{۲۲}، فقدان آگاهی هیجانی^{۲۳}، و فقدان شفافیت هیجانی^{۲۴}. از مجموع نمره شش زیر مقیاس آزمون، نمره کل فرد برای دشواری تنظیم هیجان محاسبه می‌شود. نمره بیشتر در هر یک از زیرمقیاس‌ها و کل مقیاس، نشانه دشواری بیشتر در تنظیم هیجان است. ویژگی‌های روانسنجی مقیاس دشواری تنظیم هیجان شامل همسانی درونی، پایایی بازآزمایی و روایی سازه^{۲۵} و پیش‌بین^{۲۶} در نمونه‌های بالینی و غیربالینی در پژوهش‌های خارجی تأیید شده است (گرتز، روزنتال، تول، لجوز و گوندلسان، ۲۰۰۶؛ گرتز و رومر، ۲۰۰۴؛ گرتز و تول، ۲۰۱۰). ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی مقیاس دشواری تنظیم هیجان در نمونه‌های بالینی ($n = 187$) و غیربالینی ($n = 763$)، مورد بررسی و تأیید قرار گرفته‌اند (بشارت، ۱۳۸۶ الف، ۱۳۹۲). در این پژوهش‌ها، ضرایب آلفای کرونباخ برای پرسش‌های عدم پذیرش هیجان‌های منفی از ۰/۷۳ تا ۰/۸۸، برای دشواری در انجام رفتارهای هدفمند از ۰/۷۲ تا ۰/۸۹، برای دشواری در مهار رفتارهای تکانشی از ۰/۷۵ تا ۰/۹۰، برای دستیابی محدود به راهبردهای اثربخش تنظیم هیجان از ۰/۷۶ تا ۰/۸۵، برای فقدان آگاهی هیجانی از ۰/۷۲ تا ۰/۸۶، برای فقدان شفافیت هیجانی از ۰/۷۷ تا ۰/۹۰، و برای نمره کل مقیاس از ۰/۷۹ تا ۰/۹۲ به دست آمد. این ضرایب همسانی درونی نسخه فارسی مقیاس دشواری تنظیم هیجان را تأیید می‌کنند. پایایی بازآزمایی مقیاس دشواری تنظیم هیجان برای نمونه‌های بالینی ($n = 85$) و غیربالینی ($n = 156$) در دو نوبت با فاصله‌های ۴ تا ۶ هفته برای پرسش‌های عدم پذیرش هیجان‌های منفی از ۰/۷۰ تا ۰/۸۳، برای دشواری در انجام رفتارهای هدفمند از ۰/۷۰ تا ۰/۸۵، برای دشواری در مهار رفتارهای تکانشی از ۰/۷۲ تا ۰/۸۶، برای دستیابی محدود به راهبردهای اثربخش تنظیم هیجان از ۰/۶۹ تا ۰/۷۸، برای فقدان آگاهی هیجانی از ۰/۶۸ تا ۰/۸۰، برای فقدان شفافیت هیجانی از ۰/۷۳ تا ۰/۸۵، و برای نمره کل مقیاس از ۰/۷۱ تا ۰/۸۷ به دست آمد. این ضرایب که همه در سطح $p < 0.001$ معنادار هستند، پایایی بازآزمایی مقیاس دشواری تنظیم هیجان را تأیید می‌کنند. روایی همگرا^{۲۷} و تشخیصی (افتراقی)^{۲۸} مقیاس دشواری تنظیم هیجان از طریق اجرای همزمان مقیاس سلامت روانی^{۲۹} (MHI؛ بشارت، ۱۳۸۵؛ ویت و ویر، ۱۹۸۳)، پرسشنامه تنظیم شناختی هیجان^{۳۰} (CERQ؛ بشارت، ۱۳۹۱؛ گارنفسکی و کرایچ، ۲۰۰۶) و فهرست عواطف مثبت و منفی^{۳۱} (PANAS؛ بشارت، ۱۳۸۷؛ واتسون، کلارک و تلگن، ۱۹۸۸) در مورد

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

نمونه‌های مختلف از دو گروه بالینی و غیربالینی محاسبه شد و مورد تأیید قرار گرفت (بشارت، ۱۳۸۶الف، ۱۳۹۲).

مقیاس خشم چندبُعدی: مقیاس خشم چندبُعدی^{۳۲} یک آزمون ۳۰ سؤالی است که به وسیله سیگل (۱۹۸۶) برای سنجش خشم ساخته شده است. سؤال‌های آزمون پنج بُعد خشم شامل خشم انگیزشی^{۳۳}، موقعیت‌های خشم انگیز^{۳۴}، نگرش خصمانه^{۳۵}، خشم بیرونی^{۳۶} و خشم درونی^{۳۷} را در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از نمره ۱ (کاملاً نادرست) تا نمره ۵ (کاملاً درست) می‌سنجد. ویژگی‌های روانسنجی مقیاس خشم چندبُعدی در پژوهش‌های خارجی مورد تأیید قرار گرفته است (سیگل، ۱۹۸۶). در فرم فارسی این مقیاس (بشارت، ۱۳۸۶ب) آلفای کرونباخ پرسش‌های هر یک از زیر مقیاس‌ها و نمره کل مقیاس در مورد نمونه‌های دانشجویی (۱۸۰ پسر، ۲۰۲ دختر) و جمعیت عمومی (۲۱۸ مرد، ۱۹۸ زن) از ۰/۷۵ تا ۰/۹۱ محاسبه شد که نشانه همسانی درونی خوب ابزار است. ضرایب همبستگی بین نمره‌های ۷۶ نفر از نمونه دانشجویی و ۸۳ نفر از نمونه جمعیت عمومی در دو نوبت با فاصله دو تا چهار هفته به ترتیب ۰/۶۷ و ۰/۶۵، $I = 0.77$ و $I = 0.81$ برای خشم انگیزشی، ۰/۷۷ و ۰/۸۱، $I = 0.79$ و $I = 0.83$ برای خشم بیرونی، ۰/۷۸ و ۰/۷۴، $I = 0.74$ و $I = 0.75$ برای خشم درونی و ۰/۷۴ و ۰/۷۵، $I = 0.74$ و $I = 0.75$ برای نمره کل خشم محاسبه شد که نشانه پایایی بازآزمایی رضایت بخش مقیاس است. روایی محتوایی مقیاس خشم چندبُعدی بر اساس داوری شش نفر از متخصصان روانشناسی بررسی و ضرایب توافق کندال برای هر یک از مقیاس‌های خشم انگیزشی، موقعیت‌های خشم انگیز، نگرش خصمانه، خشم بیرونی، خشم درونی و نمره کل خشم به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۴، ۰/۷۷، ۰/۷۹، ۰/۸۵ و ۰/۸۹ برای نمونه دانشجویی و ۰/۸۳، ۰/۷۸، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۸۶ برای نمونه جمعیت عمومی محاسبه شد. روایی همگرا و تشخیصی (افتراقی) مقیاس خشم چندبُعدی از طریق اجرای همزمان مقیاس نشخوار خشم^{۳۸}، فهرست عواطف مثبت و منفی^{۳۹} و مقیاس سلامت روانی در مورد آزمودنی‌ها محاسبه شد و مورد تأیید قرار گرفت (بشارت، ۱۳۸۶ب).

داده‌ها و یافته‌ها

میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی پیرسون اضطراب اجتماعی، دشواری نظم‌جویی هیجان و خشم در جدول شماره (۱) ارائه شده‌است. این نتایج نشان می‌دهند که بین نشانه‌های اضطراب اجتماعی با ابعاد خشم شامل خشم درونی، خشم انگیزشی، نگرش خصمانه و موقعیت‌های خشم‌انگیز، و با دشواری نظم‌جویی هیجان رابطه مثبت معنادار وجود دارد. همچنین بین دشواری نظم‌جویی هیجان با خشم درونی، خشم انگیزشی و نگرش خصمانه رابطه مثبت معنادار وجود دارد. این نتایج فرضیه‌های اول، دوم و سوم پژوهش را تأیید می‌کنند.

جدول ۱: میانگین، انحراف استاندارد و همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- اضطراب اجتماعی	۳۶/۹۲	۱۲/۵۵	۱					
۲- دشواری نظم‌جویی هیجان	۸۳/۵۲	۱۶	۰/۵۹**	۱				
۳- خشم بیرونی	۲۱/۴۹	۲/۹۶	-۰/۱۱	-۰/۱۰	۱			
۴- خشم درونی	۱۷/۵۴	۳/۴۰	۰/۴۶**	۰/۳۶**	۰/۱۷*	۱		
۵- خشم انگیزشی	۳۱/۵۹	۸/۶۵	۰/۴۴**	۰/۵۸**	۰/۱۳	۰/۵۸**	۱	
۶- نگرش خصمانه	۳۵/۵۵	۷/۲۱	۰/۳۵**	۰/۳۶**	۰/۱۰	۰/۵۱**	۰/۵۹**	۱
۷- دامنه موقعیت‌های خشم‌انگیز	۳۰/۲۹	۷/۱۷	۰/۱۶*	۰/۱۰	۰/۳۲*	۰/۱۱	۰/۲۴**	۰/۷۹**

** $p < 0.01$ * $p < 0.05$

هدف اصلی پژوهش حاضر دستیابی به فهم روشنی از چگونگی تأثیر نشانه‌های اضطراب اجتماعی بر ابعاد خشم با واسطه‌گری دشواری در نظم‌جویی هیجان بود. تحلیل مسیری که به این منظور طراحی شده‌است نشان خواهد داد که آیا فرضیه چهارم پژوهش تأیید می‌شود و مدل فرضی پژوهش با داده‌های به‌دست آمده از نمونه مورد مطالعه برازش دارد یا نه؟ اگرچه روابط ساده بین متغیرها برخی از نکات را آشکار کرد، اما روابط پیچیده و چندگانه بین متغیرها از طریق تحلیل مسیر آشکار می‌شود. نتایج تحلیل مسیر بر پایه ماتریس همبستگی بین متغیرها نشان داد که مدل فرضی پژوهش برازش خوبی را با داده‌ها دارد. ارزش شاخص‌های برازش در جدول شماره (۲) آمده است.

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

جدول ۲: شاخص‌های نیکویی برازش برای مدل فرضی پژوهش

RMSR	RMSEA	NNFI	CFI	AGFI	GFI	X ² /df	X ²
۰/۰۹	۰/۰۸	۰/۸۶	۰/۹۴	۰/۸۸	۰/۹۴	۲/۲۰	۲۳۲

در جدول شماره (۳) میزان اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل نشانه‌های اضطراب اجتماعی بر زیرمقیاس‌های خشم نشان داده شده است. اعداد داخل پرانتز مقادیر t روابط را نشان می‌دهد. اثرات مستقیم نشانه‌های اضطراب اجتماعی بر خشم‌انگیختگی، نگرش خصمانه در سطح ۰/۰۵ و خشم درونی در سطح ۰/۰۱ معنادار است. همان‌طور که مشاهده می‌شود اثر غیرمستقیم نشانه‌های اضطراب اجتماعی با دشواری در نظم‌جویی هیجان بر خشم‌انگیختگی (در سطح ۰/۰۵)، نگرش خصمانه و خشم‌درونی (در سطح ۰/۰۱) معنادار است. نشانه‌های اضطراب اجتماعی با واسطه‌گری دشواری در نظم‌جویی هیجان بیش از همه، خشم‌انگیختگی را پیش‌بینی می‌کند. با توجه به نتایج به دست آمده، دشواری در نظم‌جویی هیجان در رابطه بین نشانه‌های اضطراب اجتماعی با زیرمقیاس‌های خشم شامل خشم‌انگیختگی، نگرش خصمانه و خشم‌درونی نقش میانجیگری دارد (تأیید فرضیه چهارم پژوهش).

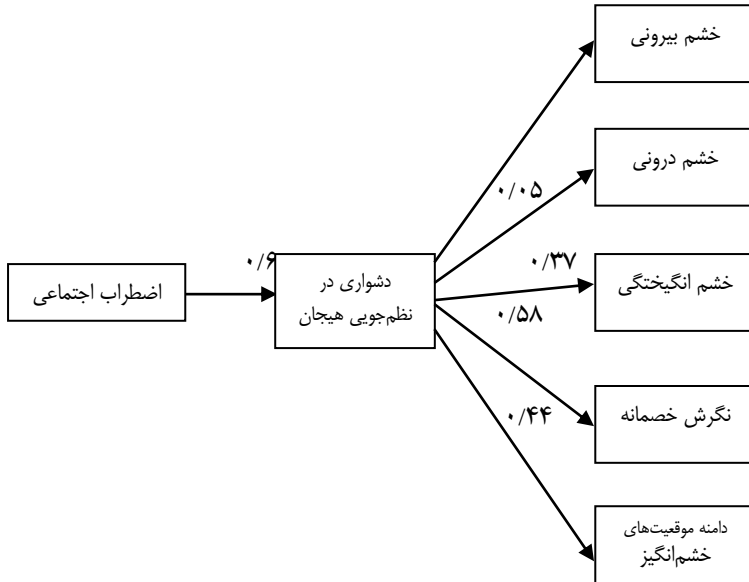
جدول ۳: اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل نشانه‌های اضطراب اجتماعی با واسطه‌گری دشواری نظم‌جویی هیجان بر زیرمقیاس‌های خشم

مسیر	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل
نشانه‌های اضطراب اجتماعی ← دشواری تنظیم هیجان ← خشم انگیزشی	(۱/۹۲) ۰/۱*	(۵/۲۹) ۰/۲**	(۶/۳۹) ۰/۳***
نشانه‌های اضطراب اجتماعی ← دشواری تنظیم هیجان ← دامنه موقعیت‌های خشم‌انگیز	(۱/۴) ۰/۰۸	(۰/۲۸) ۰/۰۱	(۱/۹۶) ۰/۰۹*
نشانه‌های اضطراب اجتماعی ← دشواری تنظیم هیجان ← نگرش خصمانه	(۲/۷۱) ۰/۱۴*	(۲/۱۹) ۰/۰۷*	(۴/۹۸) ۰/۲۱***
نشانه‌های اضطراب اجتماعی ← دشواری تنظیم هیجان ← خشم بیرونی	(۰/۴) ۰/۰۱	(۰/۲۷) ۰	(۰/۷) ۰/۰۲
نشانه‌های اضطراب اجتماعی ← دشواری تنظیم هیجان ← خشم درونی	(۴/۴۲) ۰/۱۱**	(۱/۸۴) ۰/۰۱*	(۶/۲۲) ۰/۱۴***

*** $p < ۰/۰۰۱$ ** $p < ۰/۰۰۵$ * $p < ۰/۰۱$

شکل شماره (۱) ضرایب استاندارد مسیرها برای مدل فرضی نقش واسطه‌ای دشواری نظم‌جویی هیجان در رابطه بین اضطراب اجتماعی و خشم را نشان می‌دهد.

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان



شکل ۱: ضرایب استاندارد مسیرهای مستقیم برای مدل فرضی نقش میانجیگری دشواری نظم‌جویی هیجان در رابطه بین اضطراب اجتماعی و خشم

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه‌ای دشواری نظم‌جویی هیجان در رابطه بین نشانه‌های اضطراب اجتماعی و خشم بود. یافته‌های به‌دست آمده نشان داد که نشانه‌های اضطراب اجتماعی با سه بُعد خشم‌انگیزشی، نگرش خصمانه و خشم‌درونی رابطه مثبت دارد. این یافته‌ها همسو با نتایج تحقیقات گذشته (برای مثال، اروین و همکاران، ۲۰۰۳؛ ترو و آلدن، ۲۰۰۹؛ کشدان و برین، ۲۰۰۸؛ ویر، ویدیچ، فریر و گرالهر، ۲۰۰۴) است. یافته دیگر پژوهش رابطه مثبت بین نشانه‌های اضطراب اجتماعی و دشواری در نظم‌جویی هیجان بود. این یافته نیز با نتایج پژوهش‌های قبلی (ترک و همکاران، ۲۰۰۵؛ وارنر و گروس، ۲۰۰۹؛ سانگ و همکاران، ۲۰۱۲) که نشان دادند افراد با سطوح بالاتر نشانه‌های اضطراب اجتماعی، دشواری بیشتری در نظم‌جویی و مدیریت هیجان‌های خود دارند، مطابقت می‌کند. علاوه بر این، بین دشواری در

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

نظم‌جویی هیجان و خشم نیز رابطه مثبت وجود داشت که با نتایج پژوهش‌های پیشین (رابرتون و همکاران، ۲۰۱۲؛ ماوس و همکاران، ۲۰۰۷؛ میتروفان و همکاران، ۲۰۱۲) که نشان دادند توانایی نظم‌جویی هیجان‌ها با خشم کمتر رابطه دارد، همسو است. نتایج به‌دست آمده را می‌توان به شرح زیر تبیین کرد:

بر اساس یافته‌های سانگک و همکاران (۲۰۱۲) ناتوانی افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی در زمینه نظم‌جویی هیجان‌ها بیشتر در راهبردهای نظم‌جویی هیجان‌های اجتماعی است تا فردی. این نظر با ویژگی‌های اصلی اضطراب اجتماعی مثل ترس مداوم و اجتناب از موقعیت‌های اجتماعی (اروین و همکاران، ۲۰۰۳)، مطابقت دارد. مبتلایان به اضطراب اجتماعی، در ابراز احساسات خود به دیگران به دلیل احساس خجالت و شرم اغلب با مشکل مواجه می‌شوند. آنها درک درستی از هیجان‌ها ندارند، نمی‌توانند بین هیجان‌های مختلف به‌درستی تمایز قائل شوند، به حالات هیجانی خود به صورت منفی پاسخ می‌دهند و در نتیجه نمی‌توانند هیجان‌های خود را به‌صورت سازش‌یافته مدیریت کنند. این دسته از مشکلات به نوبه خود باعث می‌شوند که افرادی که از اضطراب اجتماعی رنج می‌برند، دریافت و برداشت صحیحی از نشانه‌های موقعیتی و اجتماعی نداشته باشند، کوچکترین انتقاد را به‌عنوان شرم‌نده و خجلت‌زده شدن خودشان در مقابل دیگران تفسیر کنند و با توجه به استفاده از راهبردهای سازش‌نیافته نظم‌جویی هیجان در درک، تفسیر و نظم‌جویی هیجان‌های خود درماند شوند (کشدان و برین، ۲۰۰۸؛ ورنر، گلدین، بال، هیمبرگ و گراس، ۲۰۱۱). این درماندگی می‌تواند احساسات ناامنی، اضطراب و آسیب‌پذیری نسبت به هیجان‌های منفی از جمله خشم را در فرد تشدید کند یا حتی به‌وجود آورد. یکی دیگر از پیامدهای محتمل این است که به‌دلیل ضعف یا فقدان قاطعیت و هراس اجتماعی افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی (اروین و همکاران، ۲۰۰۳)، خشم آنها به‌جای ابراز شدن، فرونشانده می‌شود (خشم درونی)؛ وضعیتی که خود خشم را تشدید می‌کند. احتمال دیگر این است که چون افراد دارای اضطراب اجتماعی دنیا را تهدیدکننده و تحقیرکننده می‌دانند (فیلهو، هتم، فراری، ترزنسناک، مارتین - سانتوز و همکاران، ۲۰۰۹)، نگرشی خصمانه نسبت به دنیا و دیگران دارند. این حساسیت ویژه نسبت به نشانه‌های موقعیتی (مارسین و نمروف، ۲۰۰۳) آنها را برای تجربه خشم بیشتر (خشم انگیزختگی) آماده می‌کند.

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

نتایج تحلیل مسیر نشان داد که دشواری در نظم‌جویی هیجان‌ها در رابطه بین نشانه‌های اضطراب اجتماعی و خشم، مخصوصاً خشم‌انگیختگی، نگرش خصمانه و خشم‌درونی، نقش واسطه‌ای دارد. این یافته پژوهش که بدیع است و برای نخستین بار در این پژوهش بررسی و تأیید شده است، با نتایج پژوهش دیگوسپه (۲۰۰۷)، که نشان داد نشخوارگری در رابطه بین اضطراب اجتماعی و خشم نقش میانجیگری دارد، مطابقت می‌کند. این یافته را می‌توان برحسب احتمالات زیر تبیین کرد:

نتایج پژوهشی (اروین و همکاران، ۲۰۰۳؛ ترک و همکاران، ۲۰۰۵؛ سانگ و همکاران، ۲۰۱۲؛ مسکوویچ و همکاران، ۲۰۰۷) نشان داده است که افراد دارای اضطراب اجتماعی در مهارت‌های لازم برای مدیریت خشم ضعیف هستند و تمایل بیشتری به فرونشانی خشم دارند. فرونشانی خشم می‌تواند از طریق نشخوار خشم، توانمندی‌های لازم برای به‌کارگیری راهبردهای سازش‌یافته نظم‌جویی هیجان‌ها را تضعیف کند (بشارت، عبدالمنافی، فراهانی و خدایی، ۱۳۹۰؛ بشارت و فیاض، ۱۳۹۲؛ ترو و آلدن، ۲۰۰۹). بر این اساس می‌توان این احوال را مطرح کرد که اضطراب اجتماعی از طریق راهبردهای ناکارآمد نظم‌جویی هیجان باعث تشدید هیجان‌های منفی از جمله خشم می‌شود. نارسا نظم‌جویی هیجانی به‌عنوان یکی از ویژگی‌های اصلی اختلال اضطراب اجتماعی (وارنر و گروس، ۲۰۰۹؛ هوفمن، ۲۰۰۴)، واکنش‌های هیجانی به موقعیت‌های استرس‌زا و اضطراب‌انگیز را افزایش می‌دهد. این واکنش‌های هیجانی، از یک سو توانایی نظارت، ارزیابی و اصلاح واکنش‌های هیجانی را تضعیف می‌کنند (گرتز و تول، ۲۰۱۰؛ گرتز و رومر، ۲۰۰۶) و از سوی دیگر، راهبردهای نامناسب، انعطاف‌ناپذیر و ناکارآمد برای مدیریت آشفتگی‌های هیجانی را تقویت می‌کنند (ترک و همکاران، ۲۰۰۵؛ سانگ و همکاران، ۲۰۱۲؛ سیسلر و همکاران، ۲۰۱۰؛ گرتز و تول، ۲۰۱۰؛ گراتز و رومر، ۲۰۰۶؛ گروس و تامپسون، ۲۰۰۷). برآیند این ناتوانی‌ها و نارسایی‌ها، در قالب دشواری در نظم‌جویی هیجان‌های افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی نمود پیدا می‌کند؛ دشواری‌هایی که از طریق آنها پدید آیی و استمرار هیجان خشم توجیه می‌شود. نتایج پژوهشی (مارتین و داهلن، ۲۰۰۵؛ ماوس و همکاران، ۲۰۰۷) همچنین نشان داده‌اند که دشواری در نظم‌جویی هیجان از طریق راهبردهای سازش‌یافته مثل نشخوار فکری و فاجعه‌نمایی، می‌توانند

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

باعث خشم شوند. این یافته‌ها می‌توانند این تبیین را مطرح سازند که اضطراب اجتماعی از طریق نشخوار فکری و فاجعه‌نمایی به مثابه دو راهبرد سازش نایافته نظم‌جویی هیجان ممکن است باعث پدیدآیی یا تداوم هیجان خشم در فرد مبتلا شود.

دستاوردهای این پژوهش را می‌توان در دو سطح نظری و عملی به این شرح مطرح کرد: در سطح نظری، یافته‌های پژوهش حاضر می‌توانند نظریه‌های فعلی مربوط به اختلال اضطراب اجتماعی را در زمینه متغیرهای تأثیرگذار بر این اختلال تقویت کنند. توجه به نقش اضطراب اجتماعی در پدیدآیی و تداوم مشکلات مربوط به نظم‌جویی هیجان‌ها و نقش میانجیگری این نارسایی‌ها در تشدید هیجان‌های منفی مثل خشم، توان تبیینی نظریه‌های هیجان‌محور را افزایش می‌دهد. در سطح عملی، نتایج این پژوهش می‌توانند مبنای تجربی برای تدوین برنامه‌های آموزشی و درمانی در چهارچوب مدیریت و نظم‌جویی هیجان‌ها، به‌خصوص خشم، در درمان اختلال اضطراب اجتماعی قرار گیرد. با توجه به نقش هیجان‌های منفی مثل خشم و نشخوار خشم در حوزه روانشناسی سلامت، یافته‌های پژوهش حاضر می‌توانند در هر دو زمینه نظری و عملی در خدمت توسعه و تقویت روانشناسی سلامت نیز قرار گیرند.

پژوهش حاضر با استفاده از ابزارهای خودگزارش دهی انجام شده است. این ابزارها در کنار مقطعی بودن پژوهش می‌تواند به‌عنوان یک محدودیت در نظر گرفته شود. جامعه آماری پژوهش و طرح همبستگی آن نیز محدودیت‌هایی را در زمینه تعمیم یافته‌ها، تفسیرها و اسنادهای علت‌شناختی متغیرهای مورد بررسی مطرح می‌کند. تکرار این پژوهش در نمونه‌های مختلف بالینی و غیربالینی به‌منظور تأیید و تحکیم یافته‌های مفید آن پیشنهاد می‌شود. تحقق چنین پیشنهادی می‌تواند محدودیت‌های مذکور را نیز برطرف کند.

پی‌نوشت‌ها:

۱- اختلال اضطراب اجتماعی (social anxiety disorder) به‌عنوان نامی مناسب تر برای هراس اجتماعی (social phobia) پیشنهاد شده است (لیبویترز، هیمبرگ، فرسکو، تراورس و استین، ۲۰۰۰). در این مقاله نیز از این اصطلاح استفاده می‌شود.

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

- | | |
|---|--|
| 4- Suppression | 5- Rumination |
| 6- Experiential avoidance | 7- Hyper-reactivity |
| 8- Emotional dysregulation | 9- Emotion regulation |
| 10- Catastrophizing | 11- Reappraisal |
| 12- Social Phobia Inventory | 13- Fear |
| 14- Avoidance | 15- Physiological arousal |
| 16- Internal consistency | 17- Test-retest reliability |
| 18- Difficulties in emotion regulation scale (DERS) | 19- Nonacceptance of negative emotions |
| 20- Difficulties engaging in goal-directed behaviors | 21- Difficulties controlling impulsive behaviors |
| 22- Limited access to effective emotion regulation strategies | 23- Lack of emotion awareness |
| 24- Lack of emotional clarity | 25- Construct validity |
| 26- Predictive | 27- Convergent |
| 28- Discriminant | 29- Mental Health Inventory |
| 30- Cognitive emotion regulation questionnaire | 31- Positive and negative affect schedule |
| 32- The multidimensional anger inventory | 33- Anger arousal |
| 34- Range of anger-eliciting situations | 35- Hostile outlook |
| 36- Anger-out | 37- Anger-in |
| 38- Anger rumination scale | 39- Positive and negative affect schedule |

منابع و مأخذ فارسی:

- بشارت، محمدعلی. (۱۳۸۵). پایایی و اعتبار مقیاس سلامت روانی (MHI). فصلنامه دانشور رفتار، ۱۶، ۱۱-۱۶.
- بشارت، محمدعلی. (۱۳۸۶ الف). بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس دشواری تنظیم هیجان. گزارش پژوهشی، دانشگاه تهران.
- بشارت، محمدعلی. (۱۳۸۶ ب). ویژگی‌های روانسنجی مقیاس خشم چندبعدی. گزارش پژوهشی، دانشگاه تهران.

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

- بشارت، محمدعلی. (۱۳۸۷). بررسی ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی فهرست عواطف مثبت و منفی. گزارش پژوهشی، دانشگاه تهران.
- بشارت، محمدعلی. (۱۳۸۹). کمال‌گرایی و خشم. فصلنامه روانشناسی دانشگاه تبریز، ۱۷، ۲۷-۴۶.
- بشارت، محمدعلی. (۱۳۹۱). بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه تنظیم شناختی هیجان در نمونه‌ای از جامعه ایرانی. مجله دانشکده پرستاری و مامایی، ۱۶، زیر چاپ.
- بشارت، محمدعلی. (۱۳۹۲). بررسی پایایی، روایی و تحلیل عاملی مقیاس دشواری تنظیم هیجان. روانشناسی معاصر، ۱۶، زیر چاپ.
- بشارت، محمدعلی؛ عبدالمنافی، عاطفه؛ فراهانی، حجت‌اله؛ خدایی، محمدرضا. (۱۳۹۰). نقش تعدیل‌کننده منبع کنترل در رابطه بین خشم و افسردگی در بیماران مبتلا به اختلال افسردگی اساسی. روانشناسی معاصر، ۱۲، ۱۵-۲۴.
- بشارت، محمدعلی؛ فیاض، فاطمه. (۱۳۹۲). بررسی توانایی مهار کردن خشم در افسردگی خفیف و شدید. مجله علوم روانشناختی، ۴۵، ۳۱-۱۸.
- حسنوند عموزاده، م. (۱۳۸۶). بررسی روایی و پایایی مقیاس اضطراب اجتماعی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.

منابع و مآخذ خارجی:

- American Psychiatric Association. (2000). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (4th ed TR). Washington DC: APA.
- Antony, M. A., Coons, M. J., McCabe, R. E., Ashbaugh, A., & Swinson, R. P. (2006). Psychometric properties of the social phobia inventory: further evaluation. *Behavior Research Therapy*, 44, 177-85.
- Averill, J. R. (1983). Studies on anger and aggression: Implications for theories of emotion. *American Psychologist*, 38, 1145-1160.
- Breen, W. E., & Kashdan, T. B. (2011). Anger suppression in socially anxious individuals after imagined rejection. *Journal of Anxiety Disorders*, 25, 879-887.
- Cisler, J. M., Olatunji, B. O., Feldner, M. T., & Forsyth, J. P. (2010). Emotion regulation and the anxiety disorders: an integrative review. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 32, 68-82.
- Connor, K. M., Davidson, J. R., Churchill, L. E., Sherwood, A., Foa, E.,

رابطه نشانه‌های اضطراب اجتماعی با خشم: نقش میانجیگری دشواری‌های نظم‌جویی هیجان

- &Weisler, R. H. (2000). Psychometric properties of the Social Phobia Inventory (SPIN). New self-rating scale. *British Journal of Psychiatry*, 176, 379-386.
- DiGiuseppe, R. (2007). Anger as a clinical problem. Paper presented at the 41st ABCT Annual Convention, Philadelphia, PA.
- Erwin, B. A., Heimberg, R. G., Schneier, F. R., & Liebowitz, M. R. (2003). Anger experience and expression in social anxiety disorder: pretreatment profile and predictors of attrition and response to cognitive-behavioral treatment. *Behavior Therapy*, 34, 331-350.
- Garnefski, N., Kraaij, V. (2006). Cognitive emotion regulation questionnaire-development of a short 18-item version (CERQ-short). *Personality and Individual Differences*, 41, 1045-1053.
- Gilbert, P., & Miles, J. N. V. (2000). Sensitivity to social put-down: Its relationship to perceptions of social rank, shame, social anxiety, depression, anger, and self-other blame. *Personality and Individual Differences*, 29, 757-774.
- Gratz, K. L., & Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26, 41-54.
- Gratz, K. L., Rosenthal, M. Z., Tull, M. T., Lejuez, C. W., & Gunderson, J. G. (2006). An experimental investigation of emotion dysregulation in borderline personality disorder. *Journal of Abnormal Psychology*, 115, 850-855.
- Gratz, K. L., & Tull, M. T. (2010). Emotion regulation as a mechanism of change in acceptance- and mindfulness-based treatments. In: R. Baer (Ed.), *Assessing mindfulness and acceptance processes in clients: illuminating the theory and process of change*. Oakland, CA: New Harbinger Publications, 107-133.
- Gross, J. J., & Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: conceptual foundations. In: J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation*. New York, NY: Guilford Press. 3-24.
- Hofmann, S. G. (2004). Cognitive mediation of treatment change in social phobia. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 72, 392-399.
- Kashdan, T. B., & Breen, W. E. (2008). Social anxiety and positive emotions: a prospective examination of a self-regulatory model with emotion suppression and expression tendencies as moderators. *Behavior Therapy*, 39, 1-12.
- Kashdan, T. B., & Collins, R. L. (2010). Social anxiety and the experience of positive emotions and anger in everyday life: an ecological momentary

- assessment approach. *Anxiety, Stress, and Coping*, 23, 259-272.
- Kassinove, H., & Sukhodolsky, D. G. (1995). Anger disorders: Science, practice, and common sense issues. In H. Kassinove (Ed.), *Anger disorders: Definition, diagnosis, and treatment* (pp. 1-26). Washington, DC: Taylor & Francis.
- Kessler, R., C., Chiu, W., T., Demler, O., Walters, E., E. (2005). Prevalence, severity, and comorbidity of 12-month DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*, 62, 617-27.
- Marcin, M.S., Nemeroff, C.B. (2003). The neurobiology of social anxiety disorder: the relevance of fear and anxiety. *Acta Psychiatrica Scand.* 108, 51-64.
- Martin, R., C., & Dahlen, E., R. (2005). Cognitive emotion regulation in the prediction of depression, anxiety, stress, and anger. *Personality and Individual Differences* 39, 1249-1260.
- Mauss, I., Cook, C., Gross, J. (2007). Automatic emotion regulation during anger provocation. *Journal of Experimental Social Psychology*, 43, 698-711.
- Mitrofan, N., & Ciulovic, C. (2012). Anger and hostility as indicators of emotion regulation and of the life satisfaction at the beginning and the ending period of the adolescence. *Social and Behavioral Sciences* 33, 65-69.
- Moscovitch, D. A., McCabe, R.E., Antony, M. M., Rocca, L., & Swinson, R. P. (2008). Anger experience and expression across the anxiety disorders. *Depression and Anxiety*, 25, 107-113.
- Oatley, K. (1992). *Best laid schemes: The psychology of emotions*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Rezaei Dogaheh, E. (2013). Psychometric properties of Farsi version of the Social Phobia Inventory (SPIN). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 84, 763-768.
- Robertson, T., Daffern, M., & Bucks, R., S. (2012). Emotion regulation and aggression, *Aggression and Violent Behavior*, 17, 72-82.
- Seigel, J.M. (1986). The multidimensional anger inventory, *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 191-200.
- Spielberger, C. D., Crane, R. S., Kearnes, W. D., Pellegrin, K. L., & Rickman, R. L. (1991). Anger and anxiety in essential hypertension. In C. D. Spielberger, I. G. Sarason, Z. Kulcsar, & G. L. Van Heck (Eds.), *Stress and emotion: anxiety, anger and curiosity* (pp. 265-279). New York: Hemisphere, Taylor & Francis.
- Sung, S.c., Porter, E., Robinaugh, D. J., Marks, E. H., Marques, L. M., Otto, M. W., Pollack, M. H., Simon, N. M. (2012). Mood regulation and quality of life in social anxiety disorder: An examination of generalized expectancies for negative mood regulation. *Journal of Anxiety Disorders*, 26, 435-441.

- Trew, J., L., & Alden, L., E. (2009). Predicting anger in social anxiety: The mediating role of rumination. *Behaviour Research and Therapy* 47, 1079-1084.
- Turk, C. L., Heimberg, R. G., Luterek, J., A., Mennin, D., S., & Fresco, D., M. (2005). Emotion Dysregulation in Generalized Anxiety Disorder: A Comparison with Social Anxiety Disorder. *Cognitive Therapy and Research*, 29, 89-106.
- Veit, C. T. & Ware J. E. (1983). The structure of psychological distress and well-being in general population. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 51, 730-742.
- Watson, D., Clarke, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS Scales. *Journal of personality and Social Psychology*, 54, 1063-1070.
- Werner, K. W., & Gross, J. J. (2009). Emotion regulation and psychopathology: A conceptual framework. In A. Kring & D. Sloan (Eds.), *Emotion regulation and psychopathology*. New York: Guilford.
- Weber, H., Wiedig, M., Freyer, J., & Gralher, J. (2004). Social anxiety and anger regulation. *European Journal of Personality*, 18, 573-590.
- Werner, K. H., Goldin, P. R., Ball, T. M., Heimberg, R. G., & Gross, J. J. (2011). Assessing emotion regulation in social anxiety disorder: The emotion regulation interview. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 33, 346-354.